

EMÄSALOLEHTI

KESÄ
2021

Emäsalon ensimmäiset liikennesakot sivu 3

Näin kyläkauppa pelastui sivu 4

Liikenneturvallisuus vaarantunut sivu 6

M/S PELLINGE KOLERA-ALTAASSA. KUVA: HÅKAN JOHANSSON

Mutkikas matka 50-luvulla pisteestä A pisteeseen B

Kulkuyhteydet saattoivat olla vaivalloisia muutama vuosikymmen sitten. Kokemus 70 vuoden takaa sitä ehkä valaisee.

Jonkin matkaa Pirttisaaresta länteen on Sipoon Kaunissaari. Sinne oli ajan mittaan rakennettu joukko huviloita vuokrattavaksi, lähinnä helsinkiläisille.

Yhtä näistä huviloista, eniten lännessä olevaa, vuokrasi 50-luvulla hammaslääkäri Paul Garoff ja hänen puolisonsa Greta. Garoffilla oli vastaanotto Pohjois-Makasiinikadulla, Helsingissä.

Sisareni Helga (1934–2014) oli jonkin aikaa hänellä vastaanottoapulaisena. Sitä kautta tulin elokuussa 1955 tekemään huvilalle pieniä maalaustöitä. En enää muista mistä tarkkaan ottaen oli kyse, mutta eipä mistään isosta hankkeesta. Muistaakseni maalasin jonkin ikkunan, ehkä kuistin portaita ja sen kaidepuita.

Koska minulla ei ollut sen enempää venettä kuin autoakaan, olin eräänä maanantaiaamuna mennyt sinne ensin bussilla Edesvikenistä Helsinkiin ja sieltä vuoroaluksella Kaunissaareen. Kotimatka

tapahtui perjantaina vuorolaiva Pellingellä, joka siihen aikaan ei enää kulkenut Varlaxin laituriin.

Kaunissaarella ei ollut siihen aikaan lainkaan puhelimia. Siksi sisareni Helga oli saanut tehtäväksi soittaa Holger-isälleni Edesvikeniin, ja pyytää tätä noutamaan minut soutuveneellä aluksen reitiltä. Yhteydenpidossa sattui jokin virhe eikä hän ollutkaan vastassa.

Sen vuoksi jouduin jatkamaan aluksen mukana Pellingin Tullandettiin. Olin entuudestaan laivapojan Gustafssonin tuttava, jota kutsuttiin styrmanniksi kotitalonsa Österbyn Styrmansin mukaan.

Kerroin hänelle ja hänen laststyrmannilleen, Berta Liljebergille, että pari naapuriani, Birger ja Per Hellsten Varlaxin Bovikenista, olivat rakentamassa saunaa Birger Liljebergille Svartskatanilla, joka on pieni saari Lökön ulkopuolella. Saisin varmaankin yöpyä siellä, ja mat-

kata kotiin heidän kanssaan seuraavana päivänä.

Tullandetin laiturilla Berta näki pari tyttöä soutelemassa, ja hän kysyi haluaisivatko nämä soutaa pojan tuolle saarelle. He suostuivat, ja minä otin yhden airoparin ja toinen tytöistä toisen. Perille päästyä kiitin heitä kumpaakin. Marita Nyströmin ja Rut Johanssonin kanssa tulin myöhemmin lähemminkin tuttavaksi, ja sitten mukava ilta saunan, oluen ja Bovikin Birgerin kanssa kuutamossa rappusilla. Per oli lähtenyt jo aiemmin iltopäivällä kotiin.

Birger oli tilannut venekuljetuksen lauantaisi saarelta Tirmoon. Sieltä mentiin bussilla Porvooseen ja sitten toisella Emäsaloon. Olin kotona lauantaina iltopäivällä noin vuorokausi Kaunissaaresta lähdön jälkeen.

Ehkä tämä tarina voi olla myöhempien aikojen ihmisille kuvaus siitä millaisia hankaluuksia veneen, auton ja kännykän puute saattoi aiheuttaa ns. vanhoina hyvinä aikoina. Nyt, kuten myös jo silloin, keskinopealla moottoriveneellä merimatka Varlaxin Edesvikenistä Kaunissaareen kestää runsaat puoli tuntia.

BERTEL ROSENSTRÖM

Hankala matka Midgårdille

Midgårdilla Bengtsbyssä pidettiin svenska dagenin juhlat marraskuussa 1917. Bertel Nyberg Meriniemeltä oli luvannut pitää juhlassa esitelmän. Hänen vaimonsa Gretchen kirjoitti päiväkirjaansa Midgårdenin matkasta, johon ilmaantui ongelmia.

Kello kuudelta illalla läksimme trilloilla (4-pyöräinen hevostäkki), kuskina uusi talonmies Evert Johansson. Oli säkki-pimeää, ja meidän lyhdyt sokaisivat enemmän kuin valaisivat tietä. Kuoppaista se oli, ja kolhuja saatiin joka paikkaan. Lervikenissä poikettiin katsomaan Lovineja, jotka yllättyivät vallan käynnistämme. Maria oli jo mennyt nukkumaan, mutta heräsi ja oli niin kiinnostunut kuulemaan uutisia "suuresta maailmasta".

Saimme lampun täytettyä, ja jatkoimme matkaa. Kallioilla (Långbergen) kitisi ja keikkui entistäkin enemmän, ja sitten yhtäkkiä, voi kauhistus! koko komeus kaatuu kumoon ja me sen mukana. Mutta me onnistuimme pysymään melkein nurin menneessä trillassa, muuten olisimme päätyneet isoon vesilätäkköön kovalla kalliolla. Mitä oli tapahtunut? Juu, kärryn pyörä oli irronnut akselista ja sen ruuvi oli kadonnut jo paljon aikaisemmin. Ei mitään mahdollisuutta löytää sitä pimeässä.

Minä olisin halunnut lähteä kotiin Johanssonin ja Jalon (hevonen) kanssa, kun miehet keksivät näppärän keinon pyörän kiinnittämiseksi niin, että pääsimme jatkamaan uskaliaista ja tosiaan hengenvaarallista matkaa. Tulimme tunnin myöhässä Midgårdille, missä pikku opettajatar (Agda Ekholm oli koulunjohtaja tuolloin) oli jo sydän kurkussa, sillä yleisöä oli suuri joukko paikalla, ja odotti kärsimättömästi luvattua ohjelmaa.

Bertel ehti tuskin saada takin päältään ja huokaista hetken, kun hän sai kiivetä

puhujanpönttöön, ja aloittaa esitelmänsä. Aiheena oli "Työ nuorison hyväksi", ja Bertel teki useita käytännön ehdotuksia, mm. kirjaston perustamiseksi Emäsaloon, Emäsalolehden perustamiseksi ym. Kunpa hänen kylvämänsä siemen kantaisi satoa ajan mittaan!

Sitten seurasi mukavia lauluja, kuvaelma "Kung Helmer ja pikku Aslög", Rydbergin runojen lausuntaa ja lopuksi yleistä tanssia. Tarjottiin kahvia, aidosta Arabian pavusta, ja se maistui hyvältä rasittavan matkan jälkeen.

Kotimatkaa ei tehty trillalla vaan äbökärrällä (kaksipyöräinen hevostäkki), jonka saimme lainata eräältä tilalta. Mutta kamalan epämurkava sekin oli, ja saimme ajaa askel kerrallaan onnettomuuksien välttämiseksi. Jokainen kivi tuntui tuskalliselta minun kurjassa, seitsemän viikon vanhassa kropassani (oli silloin synnyttänyt ensimmäisen lapsensa, Irmgard Nybergin, Meriniemellä).

Kävelin pitkän matkan jalan kunnes väsyin täysin ihan vain säästykseni siit piinapenkiltä! Bertel meni edellä molempien lyhtyjien kanssa ja valaisi tietä, kuski hevosen vierellä sitä johdattaen, ja näin tulimme vähitellen ja kunnossa Isolle Talolle Meriniemellä, iloisina että se oli ohitse ja että olimme taas kotona. Täällä oli Hilma (uskottu palvelijatar) huolehtinut vauvasta, jolla ei ollut ollut mitään hätää hänen lämpimässä, luotettavassa hoidossaan.

KIRJANNUT BEBBE NYBERG

KUVA: HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO

HISTORIAN HAVINAA

Radio kovaäänisellä Lisuksessa

Ensimmäiset radiot olivat ns. kidekoneita, joissa oli kuulokkeet, mutta vain yksi pari. Siksi sitä saattoi kuunnella vain yksi henkilö kerrallaan. Borgåbladetissa 19.2.1927 kirjoittaa nimimerkki S B-k (Sven Björk) kirjeessään Emäsalosta: "Lisukseen, yhteen Emäsalon suurimmista taloista, on hankittu radio, jossa on kovaääninen ja omistajan suostumuksella on emäsalolaisilla nyt mahdollista kuunnella jumalanpalveluksia Helsingin Johanneksen kirkosta. Se on iloksi etenkin vanhemmille, ettei tarvitse tehdä pitkää matkaa kirkkoon kuulakseen Jumalan sanaa. Nyt sitä saadaan kuulla omalla saarella".

**BERTEL ROSENSTRÖM,
KÄÄNNÖS TAPANI MANSIKKALA**

Emäsalon ensimmäiset liikennesakot

Jäätyään eläkkeelle 1960-luvun puolivälissä postiljooni Emil Forsblom on elänyt rauhallista elämää Emäsalossa. Mutta viimeiset kahdeksan vuotta työurastaan hän piti vauhtia. Vuonna 1958 hän nimittäin osti Jawa-moottoripyörän, ja silloin postinjako kävi nopsaan. Emil ehti ostaa useita Jawa-pyöriä, ja viimeisin niistä oli kolmipyöräinen, jossa oli laatikko perässä postia varten.

"Ihmiset tuppaavat huokailemaan, että olisi pitänyt säästää ne, tai edes joku niistä, mutta eihän sitä silloin tiennyt", sanoo Emil, joka vähän ennen eläköitymistään oli saaren iäkkäin nahkatakkiprätkä-äijä.

Lautan alettua liikennöidä poliisi piti saarella ratsian. Emil osui siihen, ja Jawan jarruvalot sattuivat olemaan epäkunnossa.

"Emil sai Emäsalon ensimmäiset liikennesakot", kertoi hänen vaimonsa Rauha vähän harmistuneena.

**BEBBE NYBERG,
JA TAPANI MANSIKKALA**

KUVA: BEBBE NYBERG

EMÄSALON KYLÄPUOTI AUKI JOKA PÄIVÄ

Tammikuun 2021 ensimmäisellä viikolla oli epävarmaa, kuka jatkaisi Emäsalon kyläpuodin toimintaa. Hetken näytti siltä, että ovet suljetaan pysyvästi, mutta ne avataankin kesällä joka päivä – ja vastassa ovat entiset tutut, Irina Hoyer-Viitala ja Victoria Wahrman.

Mitä ihmettä oikein tapahtui? Kauppias Irina sen tietää: "Oivallettiin yhtäkkiä, että jos kauppa nyt suljetaan, uutta kauppa ei koskaan avata."

Alun perin Emäsalon kyläpuodin piti olla kauppiaksi heittäytyneelle Irinalle viiden vuoden projekti joka alkoi 2016. Siinä ajassa hän kehittäisi puodista Emäsalon rennon kohtauspaikan, jossa saarelaiset viihtyisivät muutenkin kuin ruokaostoksilla, vaihtaisivat kuuluisia ja nauttivat herkuista kahvilassa. Suunnitelman mukaan hän luovuttaisi luomuksensa uudelle

kauppialle vuoden 2020 lopussa.

Uutta kauppiasta haettiin lehti-ilmoituksella. Lopulta löytyi hyviäkin ehdokkaita, mutta ei täysin sopivaa; jos oli pätevä, ei tuntunut sopivalta ja jos oli sopiva, ei ehkä jaksanut nostaa maitolaitteita autosta.

"Tässä ei riitä, että on notkea ja nopea, pitää olla myös vahva", Irina tiivistää.

Kyläläisten keskuudessa syntyi työryhmä, jossa laskettiin ja suunniteltiin kyläpuodin tulevaisuutta, mietittiin ja puhuttiin. Irina tunsikin silloin saavansa apua ja ideoita – joista yksi oli pari vapaapäivää viikossa. "Meidän

piti ymmärtää, että jos suljemme kyläpuodin ovet, tänne ei koskaan enää tule uutta. Tämä kauppa on arvokas perinne, jota pitää arvostaa ja ylläpitää. Ja se tapahtuu vain yhdessä kaikkien saarelaisien kanssa. Ettei meille tapahtuisi, kuten monesti muualla Suomessa. Että vasta, kun kauppa on lopetettu, huomataan, miten tärkeä se oli. Ja haikaillaan: oi ja voi, kurjaa, kun kauppa menetettiin."

"Olin jo valmis lopettamaan, mutta viimeisen viikon aikana tuli tunne että ei hemmetti, ei se näin voi mennä ja tein täys-

käännöksen, päätin jatkaa. En ollutkaan valmis, että olisin antanut mennä."

Vielä Irinan piti kuitenkin varmistaa, pysyisikö Victoria mukana. "Ilman hänen panostaan ja osaamistaan, en olisi pystynyt. Minun piti siis kysyä: Haluatko jatkaa minun kanssani, jos minä jatkan."

"En todellakaan, en kestä sinua enää yhtään päivää", Victoria vastasi ja purskahti hillittömään nauruun. Se kai tarkoitti, että kyllä, ehdottomasti. Tiivis yhteistyö synnyttää näet hurttaa huumoria. "Minähän olin alusta asti sanonut, että jatkan, mutta en ryhdy kauppiaksi." Näin Irina ja Victoria tekevät töitä yhdessä. Talvikauden ja alkukevään kauppa on ollut kiinni sunnuntaisin ja tiistain aukioloa on lyhennetty. Kesäksi järjestelyt kuitenkin muuttuvat, ja kauppa on ollut toukokuun alusta alkaen taas auki joka päivä.

"Kesällä jokainen päivä tuntuu sunnuntailta – on täysi rullanssi aamusta iltaan. Silloin työ on erilaista. On paljon energiaa ja jaksaa ihan eri tavalla kuin talvella. Kun asiakkaita on paljon, myös tapahtuu paljon kaikkea niin, ettei oikein malttaisi pitää vapaata", Victoria sanoo.

Huisketta helpottavat tänä kesänä kuusi kesäpuolaista: Astrid, Edith, Klara, Ricardo, Tilde ja Vanessa. "Kaikilla on

jokin yhteys Emäsaloon joko suvun tai ystäväyden kautta", Irina sanoo. Näin kaupassa jatkuu monikymmenvuotinen perinne palkata kesätöihin ensi sijassa saaren nuoria, Tuula Englund kertoo. Tuula oli ensimmäinen kauppias nykyisellä paikalla, entisessä alakoulun rakennuksessa vuosina 1983–2005. Aikanaan Emsalö Närköpin perustivat hänen appivanhempansa.

"Olemme kiitollisia, että asiakkaat ovat kovasti kannustaneet meitä ja kiitelleet siitä, kun jatkoimme kauppa", Irina sanoo. Aina ei ole ollut ruusuilla tanssimista. Kaupan suurin asiakas Emäsalon luotsiasema vaihtoi tavarantoimittajaa loppuvuodesta. Myös viime vuoden koronakevään isot ruokatilaukset ovat jääneet pois. Väkeä kävi ostoksilla Haikkoa ja Sipoota myöten.

"Nyt kun koronatilanne on rauhoittunut, on ihan ymmärrettävää, että etätyöläisetkin kaipaavat vaihtelua ja ajavat enemmän Porvooseen ostoksille. Silti olemme toiveikkaita", Irina sanoo.

Kyläpuotia kehuaan paljon ja sen maine on kiirinyt kauas. Joskus löytyy tyytymättömiäkin asiakkaita. Joku saattaa harmistua, että jokin tuote on loppu juuri, kun sitä haluaisi tai ettei hintoja ole esillä.

"Monien tuotteiden kappalemäärät ovat niin pieniä, että aamulla käy kolme ostajaa ja iltapäivällä tuote on loppu. Pienien erien takia tuotteet myös vaihtavat paikkaa hyllyillä niin usein, etteivät hintalaput pysyisi perässä", Irina sanoo. "Marketti me emme ole, emmekä haluakaan olla. Mutta toiveita saa esittää ja hintoja mielellään kysyä."

"Emme varmasti ole mikään halpa kauppa, mutta emme varmasti kalleinkaan – ehkä jopa yksi edullisimmista yksityisistä pikkupuodeista. Mutta meille saa mielellään pistäytyä hakemaan täydennyksiä tai tekemään pikkuostoksia, vaikka muuten asioisi muualla."

Victoria toteaa, että puodin valikoima on muotoutunut osittain kauppiaan persoonan mukaan. Siitä kertoo vaikkapa poikkeuksellisen hyvä gluteenittomien

Maanantai 10-19
Tiistai 10-17
Keskiviikko 10-19
Torstai 10-19
Perjantai 10-20
Lauantai 10-16
Sunnuntai 12-16

tuotteiden valikoima, ihania kakkuja myöten.

Nyt onkin jo aika katsoa kyläpuodin runsaudensarveen eli kaikkeen siihen, mitä marketeista ei löydy. Ainakin lauantaisin tarjolla on pannukakkua hillolla ja kermavaahdolla. Ympäri vuoden voi nauttia Runebergin tortuista. Tiskistä myydään rakkauspossua ja itkevää mustaa Emmental-juustoa paloittain jyhkeästä tangosta. Hyllystä löytyy Tarmolan leipää ja pullaa, maalaishunajaa ja kananmunia, ruotsalaisia klassikkomakeisia, venäläisiä suolakurkkuja ja hapattua punajuurimehua.

Kätten töitä kyläpuodissa on huikea määrä. Hyllyt täyttyvät Eriikan, Johannan, Jukan, Marian, Minnan, Mollyn, Ninnan, Renén, Tuan ja Tuulan teoksista; villasukista myssyihin, legginseistä mattoihin, Emsalö-pannuluopuista kirjoihin, sesonkiko-risteista saippuaan ja koroista cd-levyihin. Eikä pidä ohittaa Stigun hauskoja postikortteja.

Irina kiteyttää periaatteeksi: "Haluamme auttaa toinen toisiamme onnistumaan, ihan kaikkia!" Ja todellakin. Puodissa onnistuvat lahjaostokset ja löytämisen ilo.

Kyläpuodissa esitellään myös uudet perheenjäsenet, vauvoista tyttö- ja poikaystäviin. Puotiin poikkeavat yhtä lailla uudet saarelaiset ja satunnaiset turistit. Entä vanhat saarelaiset sitten; heitä kokoontuu kahvilanurkkaan jutustelemaan ja lukemaan lehtiä. Vielä erikseen on kantaporukan oma 'työmaakahvila', Victorian emännöimä Bisahöna.

Lopuksi voi kysyä, puuttuiko kohtalo peliin jo viime kesänä; Irina oli kehittänyt kaupasta projektiin, jota myös dokumentoi arjen ja juhlan, sesonkien somistukset, kakut ja kahvilan taidenäyttelyt. Sitten eräänä iltana hyvin väsyneenä hän lasi puhelimeen kertyneitä kuvia ja painoi vahingossa delete all – nappia. Sinne katosivat silmänräpäyksessä Kyläpuodin neljän ja puolen vuoden tarina ja muistot. Mutta nyt on uusi mahdollisuus saada talteen tämä projekti. Toivotamme onnea uudelle kierrokselle! **KAARINA SINERKARI**

LIKENNETURVALLISUUS VAARANTUNUT EMÄSALOSSA

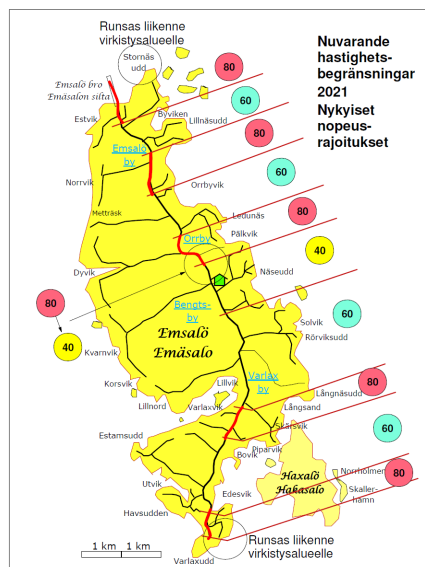
Emäsalontien liikenne on lisääntynyt voimakkaasti. Moni Emäsalon asukas on saanut sen kokea. Kuluvana vuonna liikenne luultavasti lisääntyy edelleen. Tämä johtuu suurelta osin siitä, että koronarajoitusten vuoksi kansaa vaelttaa nyt Uudenmaan Virkistysalueyhdistyksen kohteisiin Varlaxuddenille etelässä ja Stornäsuddenille pohjoisessa.

Näitä alueita ylläpitävä yhdistys (UUVI) arvioi, että Varlaxuddenin kävijämäärä nousee tänä vuonna yli 50 000:een. Sitä seuraa tielle vuoden mittaan suuri määrä autoja. Liikenteen lisäys johtaa moniin ongelmiin; peurakolareihin, läheltä piti-törmäystilanteisiin ja meluhaittoihin. Tietyillä alueilla moottoripyörät kaasuttelevat korkein kierroksin. Siitä on ollut eniten haittaa viikonloppuisin ja iltaisin. Se alkaa jo aikaisin keväällä ja jatkuu pitkälle syksyyn.

Kauriiden ja peurojen määrä on lisääntynyt merkittävästi Emäsalossa vuodesta 2020. Suuri liikennemäärä taas näkyy lisääntyneinä peurakolareina Emäsalontielle. Kova liikenne on johtanut uhkaaviin tilanteisiin autojen kesken, ja myös jalankulkijat ja pyöräilijät ovat joutuneet vaaraan. Emäsalontien leveys, kunto, nykyiset nopeusrajoitukset ja peura-varoitukset eivät perustu nykyisiin liikennemääriin.

Tien mutkaisuus rajoittaa näkyvyyttä, mikä voi vaatia nopeita jarrutuksia. Tielle ei mahdu rinnakkain kahta autoa ja niiden rinnalle vielä jalankulkijaa tai pyöräilijää. Hirvieläimiä liikkuu tien läheisyydessä runsaasti, mikä vaatii varovaisuutta. Liikenneturvallisuus on vakavasti vaarantunut.

Emäsalon asukkaiden kehotuksesta Emäsalon Kyläyhdistys ry. on vuoden 2021 alkupuolella selvittänyt mahdollisuuksia parantaa saaren liikenneturvallisuutta, ja miten lisääntyneen liikenteen tuomia

epäkohtia voitaisiin vähentää. Ehdotukset pohjautuvat mm. Emäsalon asukkaiden näkemyksiin, keskusteluihin viranomaisten kanssa sekä liikennemittauksiin.

Liikennemittaukset ovat toistaiseksi osoittaneet, että liikennemäärä nousee toukokuun ensimmäisellä viikolla, yli viikonlopun perjantaista perjantaihin, aina 5500:een ajoneuvoon, viikonloppuina yli tuhat ajoneuvoa vuorokaudessa. Kuitenkin liikenne vapaa-aika-

oli mittausaikana melko vähäinen, koska sää oli kolea. Nopeusrajoituksia ylitettiin Faddersin suoralla Orrbyssä, missä on 60 km/t rajoitus sekä Bengtsbyssä missä se on 40 km/t ja Långbergetillä 80 km/t.

Työryhmän esitys toimenpiteiksi ja niiden taustat jaettiin postilaatikoihin kesäkuun alussa, ja sen mukana myös kyselytutkimus liikenneturvallisuudesta. Emäsalolaisille pidettiin sitten kokous pidettiin pihalla. Läsnä oli noin 30 saarelaista. Juuri ennen kokousta alkanut raju sadekuuro ehkä vähensi osallistujamäärää. Kokoukseen osallistui myös poliisipartio kertomaan poliisin kokemuksista. He kehoittivat soittamaan 112:een jos häiritsevää liikennettä esiintyy.

Huomattava määrä kyselyvastauksista – yli sadasta taloudesta – osoitti, että vastaajien suuren enemmistön mielestä liikenneturvallisuus on heikentynyt, ja että esitettyjä toimenpiteitä tarvitaan. Kokouksen osallistujat kannattivat, että Kyläyhdistys esittää ELY-keskukselle hakemuksen tien leveyden lisäämiseksi, tien keskiliinjan maalaamiseksi koko tien pituudelta Varlaxuddenille asti, että peura-varoitustauluja asetettaisiin tien varrelle lisää, ja että tien perusnopeudeksi määrättäisiin 60 km/t. Kokouksen osallistujat eivät kuitenkaan halunneet hidastustyssyjä kaupan kohdalle.

**BEBBE NYBERG, LASSE WIKHOLM
KÄÄNNÖS TAPANI MANSIKKALA**

LÄMPIMÄT KIITOKSET
PER SPAKIN SÄÄTIÖLLE,
JOKA ON MAHDOLLISTANUT
EMÄSALOLEDEN JULKAISEMISEN.

Julkaisija: Föreningen Emsälö Byaråd r.f Toimitus: Bebbe Nyberg
Layout: Mi Helaskoski Käännökset: Tapani Mansikkala